

ДО 70-РІЧЧЯ ПРОФЕСОРА ЮРІЯ МИХАЙЛОВИЧА МОСТОВОГО

1 липня 2024 року виповнилося 70 років від дня народження Мостового Юрія Михайловича, доктора медичних наук, професора, Заслуженого лікаря України, Голови «Асоціації лікарів Поділля».

Народився Юрій Михайлович в 1954 році в м. Немиріві Вінницької області. В 1971 році, закінчивши з золотою медаллю середню школу, поступив на перший курс лікувального факультету Вінницького медичного інституту ім. М. І. Пирогова, який закінчив із відзнакою за фахом «лікувальна справа» у 1977 році.

Працюючи асистентом кафедри фтизіатрії Вінницького медичного інституту ім. М. І. Пирогова, у 1983 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук «Виникнення та особливості перебігу туберкульозу легень у осіб з різними соматотиповими характеристиками та антигенними системами крові» за спеціальністю «Фтизіатрія», у Київському ордену Трудового Червоного Прапора НДІ туберкульозу, пульмонології та грудної хірургії ім. академіка Ф. Г. Яновського. У 1984–1991 рр. працював асистентом кафедри пропедевтики внутрішніх захворювань Вінницького державного медичного університету ім. М. І. Пирогова. У 1989 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук «Роль спадкових факторів в розвитку хронічного бронхіту» за спеціальністю пульмонологія. З 1992 року працював на посаді професора кафедри пропедевтичної терапії Вінницького медичного інституту ім. М. І. Пирогова, у 1994 році очолив кафедру.

Наукова діяльність. Професор Мостовой Ю. М. активно розробляв та впроваджував декілька інноваційних наукових напрямків. Суттєві досягнення було отримано при виконанні робіт, присвячених вивченню антигенів крові, генетичних факторів та їх зв'язку з перебігом захворювань. Результатом стали кандидатські дисертації: Томашкевич Г. І. (2000) та Ткаченко Т. В. (2001).

Одним з напрямків наукових досліджень професора Ю. М. Мостового та його співробітників було вивчення механізмів патогенезу та розробка методів терапії хворих на бронхіальну астму. За результатами цих досліджень були успішно захищені дисертації Константинович Т. В. (1998), Галінської В. О. (2007), Овчарук М. В. (2009), Коцур Л. Д. (2010), Попенко Н. В. (2010).

Значна увага була зосереджена на вивченні факторів ризику хронічного обструктивного захворювання легень,

що висвітлено у монографії «Тютюнопаління: культуральні та медико-соціальні аспекти» (2012), у посібнику «Синдром гіперреактивності бронхів» (2002), дисертаційних роботах Распутіної Л. В. (2001), Слєпченко Н. С. (2005).

Під керівництвом професора Мостового Ю. М. активно проводились дослідження особливостей перебігу пневмонії у різних груп пацієнтів, що лягло в основу кандидатської дисертації Демчук А. В. (2003).

Проведено фармакоепідеміологічний та фармако-економічний аналіз антибіотикотерапії негоспітальної пневмонії, результати дослідження доповідались на Конгресі Європейського Респіраторного Товариства (ERS) у 2003 році, було отримано Срібний Грант ERS.

Наукові дані, що отримані в дослідженні Вільцанюк О. О. під керівництвом професора Мостового Ю. М. «Клініко-морфологічна характеристика перебігу негоспітальної пневмонії на тлі прихованої поліорганної патології», у 2014 році були високо оцінені призначенням стипендії Кабінету Міністрів України для молодих вчених згідно постанови президії Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки.

За ініціативи та під керівництвом Ю. М. Мостового із середини 2000-х років розроблено та впроваджено актуальний напрямок з вивчення поєднання захворювань легень та інших внутрішніх органів. Особливості клінічного перебігу негоспітальної пневмонії на тлі поширених хронічних захворювань серцево-судинної системи, органів дихання, шлунково-кишкового тракту, цукрового діабету, оцінка соціального та матеріального тягаря їх поєднання узагальнено у дисертації на здобуття ступеня доктора медичних наук Демчук А. В.

Проблема поєднання ХОЗЛ та артеріальної гіпертензії, серцевої недостатності, ішемічної хвороби серця, аритмії лягла в основу тривалих наукових досліджень, за результатами яких опубліковано 96 праць, 18 статей, 3 патенти, 4 інформаційних листа. Матеріали доповідались на міжнародних та вітчизняних кардіологічних та респіраторних форумах. За матеріалами такого напрямку захищено 1 кандидатська — Колошко О. М. (2002), та 1 докторська дисертація — Распутіна Л. В. (2013).

Ще одним вагомим напрямком наукової діяльності професора Мостового Ю. М. та його учнів є вивчення проблем раціональної антибіотикотерапії, яке було розпоча-

то з середини 90-х років. У цей період вийшли методичні рекомендації та лекція «Антибіотикотерапія негоспітальної пневмонії». У 1997 році на базі Вінницького ВМЦ ВПП було проведено першу в Україні «Школу з антибіотикотерапії» за участі провідних вітчизняних науковців та вчених з країн СНД, де вперше обговорювались засновані на даних доказової медицини узгоджувальні документи та керівництва з антибіотикотерапії інфекційних захворювань верхніх та нижніх дихальних шляхів, сечової системи, септичного ендокардиту, пептичних виразок, сепсису.

У 2010–2013 рр. одночасно з фармакоепідеміологічним моніторингом застосування антибіотиків в Україні під керівництвом Ю. М. Мостового співробітники кафедри та МКЛ №1 приймали участь у міжнародному багаточетровому дослідженні з вивчення антибіотикорезистентності провідних збудників інфекцій дихальних шляхів *S. pneumoniae* та *H. influenza* – SOAR (спонсор – компанія ГлаксоСмітКляйн). У дослідженні вперше були отримані відомості щодо динаміки чутливості зазначених патогенів до антибіотиків, що дозволило обґрунтовано відкоригувати національні рекомендації з лікування бактеріальних загострень ХОЗЛ та негоспітальної пневмонії. Результати досліджень з фармакоепідеміології та антибіотикорезистентності доповідались на щорічних конгресах Європейського Товариства з Клінічної Мікробіології та Інфекційних Хвороб (ESCMID) та ERS. Для впровадження сучасних принципів раціональної антибіотикотерапії у рутинну медичну практику було видано ряд довідників-посібників, які користуються популярністю серед лікарів: «Антибіотики у таблицях і схемах: у фокусі — амоксицилін», «Антибіотики у таблицях і схемах: у фокусі — макроліди», «Негоспітальна пневмонія, ключові положення».

У 2002 році вперше вийшли друком дані щодо адаптації опитувальника з якості життя MOS SF36 за авторством Феценко Ю. І., Мостового Ю. М. та Бабійчука Ю. В. В Україні на той час не існувало вітчизняних опитувальників для оцінки якості життя. Сама якість життя почала активно вивчатись саме на початку 2000 років та розглядатись як один із інструментів оцінки ефективності лікування, впливу захворювання на людину. Було створено українську версію опитувальника шляхом мовної та культурної адаптації з наступною оцінкою її валідності. Українська версія опитувальника показала високу інформативність та чутливість при бронхіальній астмі. У наступних дослідженнях активно застосовувалась при оцінці параметрів якості життя при інших нозологіях: Бабійчук Ю.В. (2002), Цимбалюк Н. В. (2009), Константинович Т. В. (2011). Продовження проблеми вивчення фармакоеконіміки у пацієнтів ХОЗЛ та вивчення прихильності до терапії стала робота Сідорова А. А. (2020) «Прихильність до базисної терапії при ХОЗЛ та її вплив на клінічні та фармакоеконімічні показники».

Юрій Михайлович з 1999 року був членом спеціалізованої вченої ради Д 26.552.01 з захисту докторських та кандидатських дисертацій при ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології імені Ф. Г. Яновського НАМН України». Мостовой Ю.М. входить до складу робочої групи зі створення державних настанов «Негоспітальна

пневмонія», «Хронічне обструктивне захворювання легень», «Бронхіальна астма». Член редакційної ради трьох фахових видань «Український пульмонологічний журнал», «Астма та Алергія», «Український хіміотерапевтичний журнал», медичної газети «Здоров'я України».

Видавнича діяльність. Видані 7 монографій, 35 навчальних посібників. Отримані 33 патенти, 18 рацпропозицій та впроваджень, 7 грантів за наукові досягнення.

Європейські форуми та товариства. Професор Мостовой Ю. М. був одним з організаторів першого з'їзду пульмонологів, який проведений у м. Вінниця. Неодноразово брав участь як доповідач та модератор на з'їздах та конгресах в Україні, був учасником багатьох зібрань Європейського Респіраторного Товариства (ERS), Американського Торакального Товариства (ATS), Європейського Товариства з Клінічної Мікробіології та Інфекційних Хвороб (ESCMID).

Участь в міжнародних клінічних наукових дослідженнях. Із 1991 р. Юрій Михайлович є головним дослідником в наукових багатоцентрових рандомізованих дослідженнях з клінічної ефективності та безпеки нових фармакологічних препаратів, які використовуються в лікуванні хворих на негоспітальну пневмонію, бронхіальну астму, хронічне обструктивне захворювання легень, гіпертонічну хворобу, ішемічну хворобу серця, цукровий діабет, порушення ритму серця, серцеву недостатність, ревматоїдний артрит, неалкогольну жирову хворобу печінки, неспецифічний виразковий коліт, хвороба Крона та інші, II–IV фаз.

Навчально-педагогічна діяльність. З приходом Юрія Михайловича у пропедевтиці внутрішньої медицини почалися глобальні зміни. Класична дисципліна поступово стала набувати ознак сучасної пропедевтики внутрішньої медицини. Впроваджений синдромальний підхід до діагностики розповсюджених захворювань внутрішніх органів, в основі якої лежать дані міжнародних консенсусів. Вперше були створені мультимедійні презентації лекцій, інформація у яких щорічно оновлювалась з появою нових підходів до обґрунтування діагнозу. Пізніше презентації були доповнені аудіозаписами дихальних та серцевих шумів. Лекційна зала була завжди заповнена. Студентів приваблювали харизма, характер

Професор Ю. М. Мостовой та колектив кафедри, 1993 рік

викладання матеріалу Юрієм Михайловичем. Ясний легеневий звук під час перкусії легень, яку він демонстрував під час лекції, було чутно на останніх рядах і через гучність звуку і через тишу, яка панувала в аудиторії. Щоденно Юрій Михайлович відвідував практичні заняття. Цікавився підготовкою студентів, методикою проведення заняття, роботою студентів з пацієнтами, звертав увагу на основні питання, які обов'язково мав засвоїти студент.

Видані навчальні посібники — «Ситуаційні задачі з пропедевтики внутрішніх захворювань», «Керівництво з клінічного обстеження терапевтичного хворого та написання історії хвороби»,

На кафедрі пропедевтики вперше в університеті почали проводитись підсумкові заняття з методів обстеження дихальної, серцево-судинної, травної систем у формі об'єктивного структурованого клінічного іспиту (ОСКІ 1). Мостовой Ю. М. є гарантом освітньої наукової програми зі спеціальності 222 «Медицина».

Просвітницька та лікувальна діяльність, вклад в розбудову охорони здоров'я України. Юрій Михайлович є лікарем вищої кваліфікаційної категорії з фаху «Терапія», сертифікованим спеціалістом з фаху «Пульмонологія», «Кардіологія», «Гастроентерологія». Постійно консультував терапевтичне, пульмонологічне, гастроентерологічне відділення та відділення реанімації та інтенсивної терапії КНП «Вінницька міська клінічна лікарня № 1», кардіологічного відділення Вінницького регіонального клінічного лікувально-діагностичного центру серцево-судинної патології. З середини 90-х років минулого століття Мостовой Ю. М. став ініціатором першої на Вінниччині інформаційно-освітньої телевізійної медичної програми «Пульт», був її сценаристом та ведучим. Надалі вона перетворилась в телепрограму «Лінія здоров'я», в якій Мостовой Ю. М. був консультантом.

З 1994 р. кафедру під керівництвом Ю. М. Мостового впродовж 30 років традиційно в березні проводиться науково-практична конференція «Терапія: сучасні досягнення та перспективи», яка є найбільшим в Україні регіональним освітнім заходом із залученням провідних фахівців з кардіології, пульмонології, гастроентерології, терапії, а також науковців та практичних лікарів. З 1997 року конференція набула державного рівня та увійшла до переліку заходів, що проводяться під патронатом МОЗ та АМН України.

З 2018 року Мостовой Ю. М. є організатором проведення щорічної науково-практичної конференції «Досягнення сучасної кардіології — лікарю загальної практики та сімейної медицини», де розглядаються найбільш актуальні проблеми діагностики та лікування захворювань серцево-судинної системи, які варто знати лікарям загальної практики та сімейної медицини.

За ініціативи проф. Ю. М. Мостового, підтримки Вінницького міського голови у 2008 році було створене сучасне рентген-операційне відділення, яке наразі є структурним підрозділом Вінницького регіонального клінічного лікувально-діагностичного центру серцево-судинної патології. Відділення є лідером серед кардіоваскулярних центрів в Україні. Під керівництвом Мостового Ю. М., співробітники кафедри пропедевтики внутріш-

ньої медицини проводили та проводять освітню роботу серед лікарів кардіологів, сімейних лікарів Вінницької області. У 2018–2019 роках були проведені виїзні тренінги в 10 районах області на тему «Гострий коронарний синдром: тактика лікаря на різних етапах надання медичної допомоги. Принципи серцево-легеневої реанімації». В 2011–2012 рр. Мостовой Ю. М. став автором ідеї та модератором освітнього проекту «Астма-школа», а в 2016 році — «Подільська респіраторна школа». У 2015 році Мостовой Ю. М. був генератором ідеї створення та запровадження муніципальної програми «Гіпертензія», метою якої є зниження рівня захворюваності, інвалідності та смертності від АГ шляхом забезпечення доступності лікування АГ для пацієнта за рахунок часткового відшкодування коштів міською владою та лібералізації виробниками цін на атигіпертензивні ліки. В 2016 році Мостовой Ю. М. був ініціатором розробки та впровадження муніципальної профілактичної програми «Стоп грип», що передбачає відшкодування 50 % вартості вакцини за рахунок бюджетних коштів з метою зменшення захворюваності на грип та попередження ускладнень шляхом вакцинації. Цей проект немає аналогів в жодному місті України.

З 1999 року за редакцією Мостового Ю. М. щорічно видається довідник-посібник «Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів», в якому наведено класифікації, стандарти діагностики та лікування поширених захворювань внутрішніх органів на основі існуючих в країні та світі узгоджувальних документів. У 2018 році довідник був включений до Національної Книги рекордів України в номінації «Книга в сфері медицини, що має найбільшу кількість перевидань». Видання має величезний попит та популярність серед лікарів України.

Мостовой Ю. М. є засновником та головою Вінницького терапевтичного товариства, громадської організації «Асоціація лікарів Поділля». Впродовж тривалого часу Юрій Михайлович був радником з питань охорони здоров'я міського голови, рецензентом та членом груп експертів з внутрішньої медицини клініко-експертних комісій Департаменту охорони здоров'я Вінницької облдержадміністрації.

Публіцистична діяльність. Навчаючись на 2 курсі медичного інституту Юрій Михайлович почав писати тексти до сценаріїв КВК. Сотні його оповідань друкувались в газетах та журналах. В кінці 90-х у видавництві «Молодь» було видано книгу оповідань «Завтра буде не так...». У 1996 році Юрій Михайлович став ініціатором створення книги «Борис Соломонович Шкляр. 100-літтю со дня народження посвящується» та відкриття меморіальної дошки Б. С. Шкляру у будинку, де він проживав. У 2004 році за підтримки Юрія Михайловича вийшла у світ книга спогадів батьків Юрія Михайловича — Мостових Михайла Наумовича та Олександри Григорівни, мешканців м. Немирів (Вінницька область), про долю єврейського населення міста у роки фашистської окупації, «Мы прошли через ад».

У 2016 році з нагоди 80-річчя кафедри пропедевтики внутрішньої медицини Юрій Михайловичем видано книгу спогадів про навчання на кафедрі колишніх студентів «Аускультация пам'яті» та створено документальний фільм про історію кафедри «Пропедевтика — минуле і сьогодні».

Професор Ю. М. Мостовой та колектив кафедри, 2016 рік

У 2005 році було видано книгу «Зигзаги мысли», в 2011 році – «Перо в объятах стетоскопа», у 2018 році – книгу «Вектори думки». Оpubліковано багато оповідань, серед яких: «Плацкартна ідилія», «Нічне чергування», «Лист до друга», «Брюссельський урок», «Антибиотики! Из плесени на Олимп!», «Побачити Париж і...», «Чорт поплутав», «Килинів діагноз», «О круглой дате замолвите слово».

Також були написані п'єси «Приступ удушья с благоприятным исходом», «Бренд та генерики – не близнюки ми! Ні!», «Фармацевтичний парад. Слава Богу, перезимували!». Юрій Михайлович писав у книзі «Вектори думки»: «Всі мої п'єси перетворювались на спектаклі і оживали, дякуючи артистам Вінницького обласного театру ляльок, а особливо, завдяки головному режисеру театру Олександрю Свін'їну. Саме він вдихав життя в моїх героїв. Він їм придумував костюми, знаходив форму подання матеріалу, фантазував над декораціями і музичним супроводом». Разом з артистами Вінницького обласного театру ляльок спектаклі ставились в Києві, Одесі, Львові, Івано-Франківську і усюди був успіх.

Визнання досягнень. У 2014 р. указом Президента України Мостовому Ю. М. присвоєно почесне звання «Заслужений лікар України». За ініціативну діяльність в сфері організації охорони здоров'я у Вінницькій області та м. Вінниці його неодноразово нагороджено грамотами та подяками Вінницької обласної державної адміністрації й Вінницької міської ради. Мостовой Ю.М. отримав звання «Людина року» у Вінницькій області в номінації «Діяч Науки»

(2014), почесну відзнаку «За заслуги перед Вінниччиною» (2016), медаль Національної медичної палати України «За вірність клятві Гіпократу» (2016) та почесну грамоту МОЗ України (2020). Нагороджений «Подякою за вірність медицині» рішенням Правління української Федерації Професійних Медичних Об'єднань (2022). Інформація щодо наукової та професійної діяльності ім'я професора Мостового Ю. М. внесено до Енциклопедії сучасної України (том 22, 2019). За підтримки Національної академії наук України та національних галузевих академій наук вийшло іміджево-презентаційне видання «Науковці України — еліта держави», метою проекту є представлення плеяди вітчизняних науковців, чий знання, досвід, талант та наукові досягнення зміцнюють науковий потенціал держави та створюють основи розвитку економіки та суспільства.

З нагоди Вашого славного ювілею, прийміть, дорогий Юрію Михайловичу, наші найсердечніші побажання здоров'я й оптимізму, творчої вдачі, нев'янучого почуття гумору, любові до життя, миру в душі. Нехай посміхаються Вам сонце і доля! Нехай не перейдуть Вашої дороги ані печаль, ані смуток. Випроміюйте світло та даруйте тим, хто поруч з Вами, натхнення і радість, бажання жити, працювати, любити! Нехай те добро, яке Вами щиро та рясно сіється, зійде і проросте в серцях людей, яким, як Вашим учням та співробітникам кафедри, поталанило знати Вас, вчитися у Вас, працювати з Вами! Нехай повернеться до Вас і Ваших близьких сторицею увага, мудрість, порядність, щирість і любов!

*Колектив кафедри пропедевтики внутрішньої медицини ВНМУ ім. М. І. Пирогова
Правління Асоціації фтизіатрів і пульмонологів України
Редакційна колегія «Українського пульмонологічного журналу»*